

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2018, sen. zn. 29 ICdo 39/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.ICDO.39.2016.1

Číslo: 39/2019

Právní věta: I. Určitým popěrným úkonem insolvenčního správce je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (resp. v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce. II. Popírá-li vykonatelnou pohledávku, je insolvenční správce povinen v popěrném úkonu konkrétně uvést (vedle podstatných náležitostí popěrného úkonu) i skutečnosti, pro které pohledávku popřel (důvody popření).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.02.2018

Spisová značka: 29 ICdo 39/2016

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory, Insolvence, Insolvenční řízení, Insolvenční správce, Majetková podstata, Uplatňování pohledávky, Žaloba určovací

Předpisy: § 192 odst. 2 IZ

§ 193 IZ

§ 197 odst. 1 IZ

§ 199 odst. 3 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) rozsudkem ze dne 4. 3. 2015, č. j. 33 ICm 3835/2012-90, zamítl žalobu o určení, že žalovaný nemá v insolvenčním řízení vedeném pod sp. zn. KSPH 37 INS 11257/2012 proti dlužníku vykonatelnou pohledávku ve výši 1 050 000 Kč dle notářského zápisu JUDr. M. R. ze dne 20. 4. 2012, NZ 105/2011, N 132/2011 (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

2. Vyšel přitom z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 18. 9. 2012, č. j. KSPH 37 INS 11257/2012-A-18, jež nabylo právní moci dne 10. 10. 2012, insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka Ing. A. B., prohlásil konkurs na jeho majetek a insolvenčním správcem ustanovil Mgr. R. M. (dále jen „původní žalobce“).

[2] Dne 17. 10. 2012 byla insolvenčnímu soudu doručena přihláška vykonatelné pohledávky ve výši 1 050 000 Kč, jejíž vykonatelnost byla doložena úředně ověřenou kopií notářského zápisu JUDr. M. R. ze dne 20. 4. 2012, NZ 105/2011, N 132/2011, se svolením dlužníka k vykonatelnosti (dále jen „pohledávka“).

[3] Na přezkumném jednání konaném dne 30. 11. 2012 (dále jen „přezkumné jednání“) popřel původní žalobce pohledávku žalovaného „co do pravosti 1 050 000 Kč“, tj. v plném rozsahu. Co do důvodů popření odkázal na seznam přihlášených pohledávek.

[4] V upraveném seznamu přihlášených pohledávek ze dne 12. 11. 2012 původní žalobce uvedl, že pohledávku nepopírá co do pravosti, výše ani pořadí.

[5] Projednávaná žaloba byla podána 27. 12. 2012.

[6] Původní žalobce sdělil insolvenčnímu soudu přípisem ze dne 2. 3. 2015, že nahlédnutím do insolvenčního rejstříku zjistil, že v něm nebyl zveřejněn správný upravený seznam přihlášených pohledávek po přezkumném jednání, pročež jej soudu zaslal v příloze. V tomto upraveném seznamu je s datem 12. 11. 2012 uvedeno, že původní žalobce coby insolvenční správce popírá pravost pohledávky z důvodu, že nevznikla, neboť nebylo prokázáno plnění ze strany věřitele, přičemž notářský zápis byl sepsán účelově se snahou znemožnit uspokojení pohledávek ostatních věřitelů.

3. Insolvenční soud se nejprve zabýval otázkou, v jakém rozsahu je insolvenční správce popírající vykonatelnou pohledávku věřitele oprávněn uplatňovat v incidenčním sporu námitky vůči takové pohledávce. S poukazem na § 199 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), uzavřel, že se původní žalobce svou nedůsledností připravil o možnost vykonatelnou pohledávku úspěšně napadnout, jelikož na přezkumném jednání ani v seznamu přihlášených pohledávek neuvedl žádné důvody popření pohledávky, což má za následek neprojednatelnost jakýchkoli důvodů uplatněných až v podané incidenční žalobě. Možnost popírat vykonatelné pohledávky je v insolvenčním zákoně upravena jako výjimka ze zásady rei iudicatae, a je proto striktně omezena nejen lhůtami k podání žaloby, ale i omezením důvodů pro její podání. Neaktivitu původního žalobce je nutné přičíst k jeho tíži.

4. Jelikož původní žalobce neargumentoval v popěrném úkonu žádnou z okolností uváděných v žalobě (neuvedl v něm žádné skutečnosti, pro něž pohledávku popřel), nemohl insolvenční soud tyto skutečnosti posuzovat ani na základě podané žaloby. K upravenému seznamu přihlášených pohledávek předloženému se zpožděním více než dvou let nelze přihlídnout, neboť tento seznam musí být po skončení přezkumného jednání připojen k protokolu o přezkumném jednání, jehož je dle § 197 odst. 1 insolvenčního zákona součástí. Insolvenční správce odpovídá za to, že přezkumný list řádně vyplní bezprostředně po konání přezkumného jednání, aby nevznikaly pochybnosti o důvodech popření pohledávky. Přitakání názoru zastávanému původním žalobcem, podle něhož postačí důvody popření specifikovat ve včas podané žalobě, by vedlo k popření smyslu § 199 odst. 3 insolvenčního zákona a k obcházení „zákonné koncentrace popěrných důvodů“, uzavřel insolvenční soud.

5. K odvolání původního žalobce a vedlejší účastnice Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu ve výroku I. o věci samé, ve výroku II. o nákladech řízení jej změnil (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

6. Odvolací soud označil rozsudek insolvenčního soudu za věcně správný, odkazuje na jeho přesvědčivé odůvodnění. Dodal, že insolvenční správce je při přezkumném jednání povinen uvést své stanovisko ke každé přezkoumávané přihlášce pohledávky dostatečně srozumitelně, způsobem obsahujícím všechny podstatné náležitosti. Popírá-li pohledávku co do pravosti, musí (podle odvolacího soudu) současně uvést, z jakého důvodu tak činí, tedy zda proto, že pohledávka nevznikla, nebo již zcela zanikla, nebo se zcela promlčela a zároveň aspoň ve stručnosti uvést konkrétní důvody popření. Jde-li o podrobné důvody, může odkázat na upravený seznam přihlášených pohledávek, v němž je však musí mít řádně uvedeny; jinak je musí podrobně uvést při přezkumném jednání a

zaznamenat je do protokolu o přezkumném jednání.

7. Obsahoval-li protokol o přezkumném jednání v projednávané věci toliko údaj, že sporná pohledávka byla popřena co do pravosti v plné výši s tím, že co do důvodů popření původní žalobce odkazuje na seznam přihlášených pohledávek, kterýžto však naopak obsahoval údaj, že původní žalobce pohledávku nepopírá, nešlo podle odvolacího soudu o řádné popření. Původní žalobce tudíž pohledávku nepopřel a ta byla zjištěna.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podal původní žalobce dovolání, opíraje jeho přípustnost o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), uplatňuje dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu, jakož i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

9. Dovolatel má za to, že dovolání je přípustné, jelikož se odvolací soud při řešení rozhodných otázek hmotného a procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (konkrétně rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1206/2009](#), a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. [29 Cdo 716/2012](#)), resp. tyto otázky nebyly v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud vyřešeny.

10. Soudy obou stupňů se dle názoru dovolatele nevypořádaly s otázkou, zda pro popření pohledávky má vyšší právní relevanci obsah protokolu o přezkumném jednání, seznam přihlášených pohledávek nebo přezkumný list konkrétní pohledávky. Dovolatel je přesvědčen, že pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční správce pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky, je - i s ohledem na § 192 odst. 2 insolvenčního zákona, podle něhož může insolvenční správce při přezkumném jednání dodatečně změnit své stanovisko - určující obsah popěrného úkonu insolvenčního správce při přezkumném jednání, nikoli skutečnosti uvedené v seznamu přihlášených pohledávek. Upravený seznam přihlášených pohledávek tak nemůže mít vyšší důkazní sílu než protokol o přezkumném jednání a dovolatel považuje postup odvolacího soudu, který upřednostňuje skutečnosti uvedené v seznamu přihlášených pohledávek před protokolem z přezkumného jednání, za nesprávný. Otázka konkurence „právní síly“ protokolu o přezkumném jednání a seznamu přihlášených pohledávek nebyla podle názoru dovolatele v judikatuře Nejvyššího soudu dosud vyřešena.

11. Dovolatel se domnívá, že popřel-li pohledávku co do pravosti, popřel tím její základ, tj. skutečnosti uvedené žalovaným ohledně vzniku a existence pohledávky v přihlášce. Tím je zcela vymezen rámec soudního přezkumu pohledávky co do její pravosti a soud nemůže mít pochybnosti o důvodu, rozsahu a směru zkoumání skutečností, jež mají být předmětem dokazování v projednávané věci.

12. Žalovaný ve vyjádření k dovolání vyvrací jednotlivé dovolací námitky a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, případně zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud předesílá, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (účinné od 1. 1. 2014 do 29. září 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Srov. k tomu dále (ve vazbě na skutečnost, že incidenční spor byl zahájen před 1. lednem 2014) i

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. [29 ICdo 33/2014](#), uveřejněné pod č. 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

14. Po podání dovolání insolvenční soud usnesením ze dne 9. 12. 2016, č. j. KSPH 37 INS 11257/2012-B-33, jež nabylo právní moci dne 30. 12. 2016, odvolal původního žalobce z funkce insolvenčního správce dlužníka a do této funkce ustanovil Mgr. T. L. Nejvyšší soud proto v řízení jako se žalobcem a dovolatelem pokračoval s posledně jmenovaným.

15. Namítá-li dovolatel, že odvolací soud nesprávně upřednostnil skutečnosti uvedené v seznamu přihlášených pohledávek před protokolem z přezkumného jednání a že otázka „konkurence právní síly“ protokolu o přezkumném jednání a seznamu přihlášených pohledávek nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, přehlíží, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení citované otázky ve smyslu § 237 o. s. ř. nezávisí (tato otázka není pro projednávanou věc rozhodná).

16. Odvolací soud považoval obsah popěrného úkonu (zachycený v protokolu o přezkumném jednání) za nedostatečně odůvodněný, přičemž na uvedeném nemohl ničeho změnit ani odkaz na seznam přihlášených pohledávek, který ke dni svého zveřejnění (3. 12. 2012), jakož i ke dni podání žaloby v projednávané věci (27. 12. 2012) bližší údaje o popření neobsahoval (naopak obsahoval rozporný údaj, podle něhož pohledávka popřena nebyla). Důvody popření pravosti pohledávky tedy nebyly uvedeny ani v protokolu o přezkumném jednání, ani v seznamu přihlášených pohledávek a tyto listiny si nijak „nekonkurovaly“; naopak je odvolací soud posuzoval jako jeden celek v souladu s § 197 odst. 1 insolvenčního zákona. Tato otázka tak přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. založit nemůže.

17. Dovolání je přesto přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení otázky náležitostí popěrného úkonu insolvenčního správce týkajícího se vykonatelné pohledávky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Dovolání však není důvodné.

19. S ohledem na datum konání přezkumného jednání jsou pro projednávanou věc rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona ve znění účinném k 30. listopadu 2012, tj. naposledy ve znění zákona č. 334/2012 Sb.

20. Z § 190 odst. 1 insolvenčního zákona plyne, že přezkoumání přihlášených pohledávek se děje na přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem.

Podle § 192 insolvenčního zákona pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek mohou popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé; popření pohledávky lze vzít zpět (odstavec 1). Insolvenční správce může při přezkumném jednání změnit stanovisko, které zaujal k jednotlivým pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek (odstavec 2).

Z § 193 insolvenčního zákona se podává, že o popření pohledávky co do její pravosti jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela.

Podle § 197 odst. 1 insolvenčního zákona výsledek přezkumného jednání zapíše insolvenční správce do seznamu přihlášených pohledávek; takto upravený seznam tvoří součást zápisu o přezkumném jednání. Věřitelům, kteří o to požádají, vydá insolvenční soud z tohoto seznamu výpis.

Z § 199 insolvenčního zákona plyne, že insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku, podá do 30 dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu (odstavec 1). Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti,

které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci (odstavec 2). V žalobě podle odstavce 1 může žalobce proti popřené pohledávce uplatnit pouze skutečnosti, pro které pohledávku popřel (odstavec 3).

21. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu k otázce určitosti popěrného úkonu insolvenčního správce se podává:

[1] Popření přihlášené pohledávky je procesním úkonem, pro nějž přiměřeně platí § 41 odst. 2 o. s. ř. a co do obsahových náležitostí úkonu § 42 odst. 4 o. s. ř. Pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční správce pravost, výši nebo pořadí pohledávky, je určující obsah popěrného úkonu insolvenčního správce při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání; srov. § 192 odst. 2 insolvenčního zákona a dále rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 716/2012](#)).

[2] Z hlediska určitosti popěrného úkonu přitom není významné, zda v něm popírající insolvenční správce také skutkově blíže vymezí důvody svého popření (jakkoli je jinak v obecné rovině uvedení takových údajů pro další postup účastníků insolvenčního řízení jistě žádoucí) [srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sen. zn. [29 ICdo 31/2014](#)].

[3] V mezích „určitého“ popěrného úkonu je insolvenční správce vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona). Důvody popření pravosti nebo výše nevykonatelné pohledávky, stejně jako důvody popření pořadí pohledávky (lhostejno, zda vykonatelné) může insolvenční správce (jako žalovaný v mezích obrany proti incidenční žalobě věřitele popřené pohledávky) doplňovat nebo měnit po dobu, po kterou tomu v incidenčním sporu nebrání účinky koncentrace řízení (viz opět rozsudek sp. zn. [29 Cdo 716/2012](#)).

22. Na základě právě uvedeného lze uzavřít, že určitým popěrným úkonem insolvenčního správce je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (resp. v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce (srov. z odborné literatury např. Krčmář, Z. in: Justiční praxe č. 6/2002, Zápis ze školení na téma „Odporovatelnost a konkursy - 2. část“, str. 326 - 328, či Taranda, P. in Hášová, J. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 670 - 671).

23. Tak tomu bylo i v případě popření pohledávky původním žalobcem v projednávané věci. Jím učiněný popěrný úkon nelze považovat za neurčitý (nedostatečně odůvodněný); pohledávka tudíž byla původním žalobcem popřena.

24. Nelze však přehlédnout, že úprava popření vykonatelné pohledávky ukládá insolvenčnímu správci, aby své popření uplatnil žalobou u soudu (§ 199 odst. 1 insolvenčního zákona) a současně jej omezuje co do rozsahu žalobních tvrzení (okruhu námitek), které může v řízení uplatnit (§ 199 odst. 3 insolvenčního zákona) - proti popřené vykonatelné pohledávce může v žalobě uplatnit pouze ty skutečnosti, pro které pohledávku popřel.

25. Z uvedeného plyne, že insolvenční správce popírající vykonatelnou pohledávku musí již v rámci popěrného úkonu uvést skutečnosti, na kterých své popření zakládá (důvody popření). Neuvede-li žádné skutečnosti, pro které pohledávku popřel, nebude mít pro účely uplatnění popření žalobou u soudu k dispozici žádné skutečnosti, kterými by nárok na určení neexistence vykonatelné pohledávky mohl odůvodnit.

26. Lze proto uzavřít, že popírá-li vykonatelnou pohledávku, je insolvenční správce povinen v popěrném úkonu konkrétně uvést (vedle podstatných náležitostí popěrného úkonu) i skutečnosti, pro

které pohledávku popřel (důvody popření).

27. Běžně přijímanou praxí je přitom postup, kdy insolvenční správce důvody popření specifikuje v seznamu přihlášených pohledávek, na který v protokolu o přezkumném jednání pouze odkáže (k tomu srov. i § 197 odst. 1 větu za středníkem insolvenčního zákona).

28. V projednávané věci však seznam přihlášených pohledávek, na který původní žalobce odkázal, důvody popření pohledávky neobsahoval; naopak v něm bylo uvedeno, že insolvenční správce pohledávku nepopírá. Z toho lze usuzovat, že původní žalobce (v souladu s § 192 odst. 2 insolvenčního zákona) až při přezkumném jednání změnil své původní stanovisko, které k pohledávce zaujal v původním seznamu přihlášených pohledávek. Jelikož však tuto změnu do seznamu nepromítl, a nikde tak nezachytil konkrétní důvody popření pohledávky, připravil se s ohledem na § 199 odst. 3 insolvenčního zákona o možnost uspět s uplatněním svého popření u soudu (jak přílehuje vystihl již insolvenční soud).

29. Napadené rozhodnutí odvolacího soudu je tudíž ve výsledku správné.

30. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo a Nejvyšší soud v řízení neshledal ani vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), zamítl dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř.